سورت فاتحه

(فضيلتون ۽ مضمون)

25-May-2022

هفتيوار سنتن ڀري اجتماع ۾ ٿيڻ وارو
سُنّتن ڀريو بيان

(For Islamic Sisters)

مبلغ بيان ڪرڻ ڪان پهريان گهٽ ۾ گهٽ تي ڀيرا پڙهي هر

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ

اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ؕ

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُوْلَ الله وَعَلٰى اٰلِكَ وَاَصْحٰبِكَ يَا حَبِيْبَ الله

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ الله وَعَلٰى اٰلِكَ وَاَصْحٰبِكَ يَا نُوْرَ الله

درود شريف جي فضيلت

حضرت ابو طلحه انصاري رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہ فرمائن ٿا: هڪ ڀيري صبح جي وقت الله پاڪ جي آخري نبي، رسولِ هاشمي صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ جي پُرنُور چهري تي خوشي جا آثار هئا، صحابي سڳورن عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان ان جو سبب پڇيو ته فرمايائون: الله پاڪ پيغام موڪليو آهي: اي محبوب صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ! اوهان جو اُمّتِي اوهان تي هڪ دُرود پڙهندو، مان ان جي لاءِ 10 نيڪيون لکندس، ان جا 10 گُناهَ متائيندس، 10 درجا بلند فرمائيندس ۽ ايتري ئي رحمت موڪليندس.[1]

اُن پر درود جن کو کسِ بے کساں کہیں | اُن پر سَلام جن کو خَبَر بے خَبَر کی ہے[2]

وضاحت: هو پيارا آقا، مڪي مدني مصطفيٰ صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ جن کي بي سهارن جو سهارو چيو وڃي ٿو، جيڪو هر بي خبر جي خبر رکندڙ آهن، انهن تي دَرُود ۽ سلام هجن.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْبِ! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

1... مُسْنَد اَحمد، جلد:6، صفحه:625، حديث:16795۔

2 ...حدائقِ بخشش، صفحه:209۔

بيان ٻڌڻ جون نيتون

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! ثواب حاصل ڪرڻ خاطر بيان ٻڌڻ کان پهريان سنيون سنيون نِيّتون ڪري ونون ثيون. فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ: "نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِّنْ عَمَلِه" يعني مسلمان جي نِيّت ان جي عمل کان بهتر آهي.[1] لهٰذا پنهنجي حسبِ حال سنيون سنيون نيتون ڪري ونون ثيون! مثال طور نيت ڪريو! ۞ عِلْم دين سکنديس ۞ سچو بيان ٻڌنديس ۞ اَدب سان ويهنديس ۞ تَوَجّهه سان ٻُڌنديس ۞ پنهنجي اصلاح جي لاءِ بيان ٻڌنديس ۞ جيڪو ٻُڌنديس ٻين تائين پهچائڻ جي ڪوشش ڪنديس. اِنْ شَآءَ اللهُ الْكَرِيْم!

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

قرآنِ ڪريم جي اَفضَل ترين سُورت

حضرت ابوسعيد بن مُعَلّٰي رَضِيَ اللهُ عَنْه صحابيءِ رسول آهن، پاڻ فرمائن ٿا: هڪ ڏينهن مان نماز پڙهي رهيو هئس، الله پاڪ جا آخري نبي، رسولِ هاشمي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ منهنجي پرسان لنگهيا، پاڻ ڪريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ مون کي آواز ڏنو، مان جيئن تہ نماز پڙهي رهيو هئس، تنهنڪري هڪدم حاضِر نہ ٿي سگهيس، جلدي ۾ نماز مڪمل ڪري پوءِ بارگاهِ رسالت ۾ حاضِر ٿيس، ان تي سرڪارِ عالي وقار، مڪي مدني تاجدار صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: توهان کي ڪهڙي شيءِ مون وٽ اچڻ کان روڪيو؟ عرض ڪيم: يارسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ! مان نماز پڙهي رهيو هئس، ان ڪري حاضر نہ ٿي سگهيس. پاڻ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: ڇا الله پاڪ هي ناهي فرمايو؟

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اسْتَجِيْبُوْا لِلّٰهِ وَ	ترجموڪنزُالعرفان: اي ايمان وارؤ! الله ۽ ان جي رسول جي دربار ۾

[1]... المعجم الكبير،سهل بن الساعدي...الخ ج 6، ص 185، الحديث: 5942

لِلرَّسُوۡلِ اِذَا دَعَاكُمۡ لِمَا يُحۡيِيۡكُمۡ ۚ (پاره:9،سورت انفال:24)	حاضر ٿي وڃو جڏهن هو توهان کي ان شيءِ جي لاءِ گهرائي جيڪا توهان کي زندگي بخشيندي آهي.

هي آيت تلاوت ڪرڻ کان بعد الله پاڪ جي آخري نبي، رسولِ هاشمي صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: ڇا مان مسجد مان ٻاهر نڪرڻ کان پهريان پهريان توهان کي قرآنِ ڪريم جي سڀ کان عظمت واري سُورت نہ سيکاريان؟ پوءِ پاڻ ڪريم صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ منهنجو هٿ پڪڙيو، جڏهن مسجد مان ٻاهر وڃڻ لڳا تہ مون عرض ڪيو: يارسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ! اوهان قرآنِ ڪريم جي سڀ کان عظمت واري سُورت سيکارڻ جو فرمايو هو. پاڻ سڳورن صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: هائو! اَلۡحَمۡدُ لِلّٰهِ رَبِّ الۡعٰلَمِيۡنَ (يعني پُوري سورت فاتحہ)، هي قرآن شريف جي سڀ کان عظمت واري سُورت آهي ۽ هي سَبۡع مَثاني (يعني بار بار پڙهي ويندڙ 7 آيتن واري سورت) آهي جيڪا مون کي عطا ڪئي وئي.[1]

اهڙي ئي هڪ روايت حضرت اُبي بن ڪَعۡب رَضِيَ اللهُ عَنۡه کان بہ مروي آهي، حضرت اُبي بن ڪعب رَضِيَ اللهُ عَنۡه هڪ ڏينهن نماز پڙهي رهيا هئا، پياري آقا، ٻنهي جهانن جي داتا صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ کين آواز ڏنو. پاڻ جيئن تہ نماز پڙهي رهيا هئا، ان ڪري جواب نہ ڏنائون، پوءِ جلدي ۾ نماز مڪمل ڪري بارگاهِ رسالت ۾ حاضِر ٿيا، پياري نبي، رسولِ هاشمي صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: اي اُبَي! توکي ڪهڙي شيءِ مون وٽ اچڻ کان روڪيو؟ عرض ڪيم: يارسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ! مان نماز پڙهي رهيو هئس، ان ڪري حاضر نہ ٿي سگهيس. فرمايائون: ڇا تو ڪلامِ اِلٰهي جي هيءَ آيت نہ پڙهي آهي تہ

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوا اسۡتَجِيۡبُوۡا لِلّٰهِ وَ	ترجموڪنزُالعرفان: اي ايمان وارؤ! الله ۽ ان جي رسول جي دربار ۾ حاضر ٿي وڃو جڏهن هو توهان کي

[1] ...بخاري، ڪتاب التفسير، صفحہ:1178، حديث:4703ـ

لِلرَّسُوۡلِ اِذَا دَعَاكُمۡ لِمَا يُحۡيِيۡكُمۡ ۚ

(پاره:9،سورت انفال:24)

ان شيءِ جي لاءِ گهرائي جيڪا توهان کي زندگي بخشيندي آهي.

عرض ڪيم: يارسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ مون هي آيت پڙهي آهي، آينده ائين نہ ڪندس (يعني آئنده نماز ۾ بہ هوندس توهان جي سڏ تي يڪدم حاضِر ٿيندس). پوءِ الله پاڪ جي آخري نبي، رسولِ هاشمي صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: ڇا مان توهان کي قرآن شريف جي اهڙي سُورت سيکاريان جو ان جي مثل سُورت نہ تورات ۾ آهي، نہ انجيل ۾، نہ زبور ۾ ۽ نہ ئي قرآنِ مجيد جي باقِي سُورتن ۾ اهڙي ڪا سُورت آهي؟ عرض ڪيم: جو نہ (يارسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ! ضرور سيکاريو) پاڻ ڪريم صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: توهان نماز ۾ ڇا تلاوت ڪندا آهيو؟ ان تي حضرت اُبي بن ڪعب رَضِيَ اللهُ عَنۡهُ سورت فاتحه جي تلاوت شروع ڪئي، رسولِ اڪرم، نورِ مُجَسَّم صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: ان ذات جو قسم جنهن جي قبضي ۾ منهنجي جان آهي، بيشڪ هي ئي اها سُورت آهي جو ان جي مثل سُورت نہ تورات ۾ آهي، نہ انجيل ۾ آهي، نہ زبور ۾ ۽ نہ ئي قرآنِ ڪريم جي باقي سُورتن ۾، بيشڪ اها ئي سَبعِ مَثاني (يعني بار بار پڙهي ويندڙ 7 آيتن جي سورت) آهي.[(1)]

تاجوَر صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي غلامي اُصُول جي اَصل آهي.

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! هنن ٻنهي واقعن مان هڪ نهايت ايمان اَفروز ۽ عشق ڀريو مدني گل سکڻ لاءِ مليو، اهو هي تہ جيڪڏهن عين نماز جي حالت ۾ الله پاڪ جا آخري نبي، رسولِ هاشمي صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ ڪنهن کي ياد فرمائن تہ نماز جيتري پڙهي ورتي آهي، اتي ڇڏي يڪدم بارگاهِ رسالت ۾ حاضِر ٿيڻ واجِب آهي.

الله اڪبر! هن مان معلوم ٿيو: بيشڪ نماز افضل عبادت آهي پر نور واري آقا، محبوبِ خُدا صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي خِدمت ۾ حاضري هن کان بہ وڏيڪ اَهم ۽ اَفضَل آهي. عالم سڳورا فرمائن ٿا: نماز دوران جيڪڏهن رسولِ اڪرم، نورِ

1...ترمذي، ڪتاب فضائل القرآن، باب ما جاء في فضل فاتحة الكتاب، صفحه:669، حديث:2875۔

مُجَسَّم صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ ياد فرمائن، نماز کي اتي ڇڏي حاضِر ٿي وڃجي، هن سان ان جي نماز ٽٽندي نہ، بلڪ هو جيتري دير رسولِ خُدا، احمدِ مجتبيٰ صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ جي خِدمت ۾ حاضِر رهندو، اهو وقت بہ نماز ئي ۾ شُمار ٿيندو، پوءِ خدمتِ اَقْدس مان فارِغ ٿي واپس ايندو تہ نماز اتان کان شروع ڪندو، جتان کان ڇڏي هئي. معلوم ٿيو: خِدمتِ سرڪار جو حڪم عام حالتن کان جُدا آهي، ڏسو! نماز دوران ڪنهن سان ڳالهائڻ، ڪنهن کي مخاطب ڪري ان کي سلام ڪرڻ، هن سان نماز ٽٽي ويندي آهي پر غور ڪريو! اسان جڏهن التَّحِيات پڙهون ٿيون تہ عين حالتِ نماز ۾ رسولِ اڪرم، نورِ مُجَسَّم صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ کي مخاطب ڪري پاڻ سڳورن صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ جي خِدْمت ۾ سلام پيش ڪريون ٿيون: اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ (اي نبي صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ! اوهان تي سلام هجي). هن سلام ڪرڻ سان نماز ناهي ٽٽندي، بلڪ مڪمل ٿيندي آهي.[1] نماز ۾ التَّحِيات پڙهڻ واجِب آهي، سيدي اعليٰ حضرت رَحْمَۃُ اللّٰہِ عَلَیْہ ڇا خوب فرمائن ٿا:

ثابِت ہوا کہ جملہ فرائِض فروع ہیں | اَصْلِ الْاُصُول بندگی اُس تاجوَر کی ہے[2]

وضاحت: يعني معلوم ٿيو تہ دين جا جيترا فرض آهن، نماز هجي، روزو هجي، حج هجي، زڪوٰة هجي، اهي سڀ فرض اصَل ۾ شاخون آهن، ڪنهن جون؟ غلاميءِ مصطفيٰ جون، نبين جي سرور، رسولِ تاجوَر صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ جي بندگي، سندن غلامي هر اُصُول جي اَصل آهي.

صحابي سڳورن عَلَيهِمُ الرِّضْوَان جي قسمت کي سلام!

پيارا پيارا اسلامي ڀينرون! هتان صحابي سڳورن عَلَيهِمُ الرِّضْوَان جي عظمت جو بہ اندازو لڳايو! نماز جي حالت ۾ حُضُور صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ سڏين تہ وڃڻ واجب آهي، هي شريعت جو حڪم آهي ۽ هي شرعِي حڪم صحابي سڳورن عَلَيهِمُ الرِّضْوَان سان ئي خاص هو، جيئن تہ رحمت عالَم صَلَّی اللّٰہ عَلَیْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ دُنيا مان ظاهري پردو فرمائي

---

[1]...مرآة المناجيح، جلد:3، صفحہ:224 خلاصةً ـ

[2]...حدائقِ بخشش، صفحہ:205ـ

چڪا آهن، لهٰذا هاڻي ڪوبہ هن تي عَمَل نٿو ڪري سگهي.

سُبْحٰنَ اللہ! صحابي سڳورن عَلَيهِمُ الرِّضْوَان ڇا تہ قسمت ماڻي هئي....! انهن ڪي ڪهڙي سعادت ميسر هئي..! صبح بيدار ٿيندا هئا تہ آقا ڪريم صَلَّى اللّٰہ عَلَيْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ جو ديدار ڪندا هئا، شام ٿيندي هئي تہ رُخ سرڪار (صَلَّى اللّٰہ عَلَيْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ) جي ديدار جو جام پيئندا هئا، عين حالتِ نماز ۾ بہ سرورِ عالَم، نورِ مُجَسَّم صَلَّى اللّٰہ عَلَيْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ انهن ڪي ياد ڪندا هئا ۽ صحابي سڳورا عَلَيهِمُ الرِّضْوَان هٿ ٻڌي حاضِر ٿي خِدمت ڪندا هئا. افسوس! هڪ اسان آهيون، اسان جي نصيب ۾ اها سعادت ڪٿي...!!

مگر کریں کیا نصیب میں تو یہ نامرادی کے دِن لکھے تھے

اللہ پاڪ تمام صحابہ ڪرام ۽ اهلِ بيتِ اطهار عَلَيهِمُ الرِّضْوَان تي ڪروڙين رحمتن جو نزول فرمائي. آمِين بِجَاه خَاتَمِ النَّبِيّٖن صَلَّى اللّٰہ عَلَيْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ .

ہر صحابیٔ نبی	جنتی	جنتی	ہر صحابیٔ نبی	جنتی	جنتی
چار یارِ نبی	جنتی	جنتی	ابو بکر و عمر بھی	جنتی	جنتی
عثمانِ غنی	جنتی	جنتی	فاطمہ اور علی	جنتی	جنتی
حسن اور حسین بھی	جنتی	جنتی	ہر صحابیٔ نبی	جنتی	جنتی

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰہُ عَلٰى مُحَمَّد

سورت فاتحہ جي اَفضَل سورت هئڻ مان مراد

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! بيان ڪيل ٻن حديثن مان هي بہ معلوم ٿيو تہ سورت فاتحہ قرآنِ ڪريم جي اَفضَل ترين سُورت آهي. هتي هي ڳالهہ چڱي طرح ياد رکو تہ سڄو قرآن اللہ پاڪ جو ڪلام آهي، هن حيثيت سان سڄو قرآن ئي فضيلت وارو آهي. جڏهن هي چيو ويندو آهي تہ فُلاڻي سُورت يا فُلاڻي آيت گهڻي فضيلت واري آهي تہ هن جون بہ معنائون ٿين ٿيون: (1): هي تہ هن سُورت (مثلاً سورت فاتحہ) کي پڙهڻ جو ثواب گهڻو آهي (2): ٻئي هي تہ هن

سورت جا مضمون ٻين سُورتن جي نسبت گهڻا اعليٰ آهن، مثال طور تي سورت لَهب ۾ ابولهب ڪافِر جو تذڪرو آهي ۽ سورت اِخلاص ۾ الله پاڪ جي وحدانيت جو بيان آهي، عام سمجهه ۾ اچڻ واري ڳالهه آهي ته ابولهب ڪافِر جو ذِڪر ڪرڻ ۽ الله پاڪ جي وحدانيت جو بيان ڪرڻ ۾ زمين آسمان جو فرق آهي، هونئن سورت لَهب به الله پاڪ جو ڪلام آهي، سورت اِخلاص به الله پاڪ جو ڪلام آهي، هن حيثيت سان ٻئي برابر آهن پر مضمون جي اعتبار سان ٻنهي ۾ فرق آهي. اهڙي طرح پنهنجي مضمون جي لحاظ کان سورت فاتحه قرآنِ ڪريم جي باقي تمام سُورتن کان وڌيڪ فضيلت واري آهي.(1)

سورت فاتحه اَفضَل ترين سُورت آهي

صحابيءِ رسول حضرت ابو زيد رَضِیَ اللہُ عَنْہ فرمائن ٿا: هڪ ڀيري رات جو وقت هو، مان پياري آقا، مڪي مدني مُصطفيٰ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم سان گڏجي مديني پاڪ جي هڪ گهٽي مان لنگهي رهيو هئس، اوچتو هڪ گهر مان آواز آيو، هڪ صحابي رَضِیَ اللہُ عَنْہ تهجد جي نماز ۾ سورت فاتحه جي تلاوت ڪري رهيو هو، ان کي ٻڌي رسولِ اڪرم، نورِ مُجَسَّم صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم بيهي رهيا ۽ سورت فاتحه جي تلاوت ٻڌڻ لڳا، جڏهن صحابي رَضِیَ اللہُ عَنْہ سورت فاتحه مڪمل پڙهي ورتي ته الله پاڪ جي آخري نبي، رسولِ هاشمي صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمايو: مَافِي الْقُرْآنِ مِثْلُهَا يعني قرآنِ مجيد ۾ هن جهڙي ٻئي ڪا سُورت نه آهي.(2)

سورت فاتحه جو تعارُف

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! سورت فاتحه قرآنِ ڪريم جي مختصر سُورت آهي، هن ۾ 1 رڪوع، 7 آيتون، 27 ڪلما (يعني الفاظ) ۽ 140 اکر آهن. امام مجاهد رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائن ٿا: سورت فاتحه مدينه منوره ۾ نازِل ٿي. هڪ قول هي آهي ته سورت فاتحه 2 ڀيرا نازِل ٿي، 1 ڀيري مڪي پاڪ ۾ ۽ 1 ڀيري مدينه

1...تفسير الفاتحة لابن رجب، صفحه:38۔

2...معجم اوسط، جلد:2، صفحه:158، حديث:2866۔

منوره ۾.[1]

شيطان دانهون ڪري رُنو

امام جلال الدين سيوطي شافعي رَحۡمَۃُ اللہِ عَلَيۡه روايت بيان ڪندي لکن ٿا: ابليس (يعني شيطان) 4 ڀيرا دانهون ڪري رُنو هو (1): هڪ ڀيرو جڏهن ان تي لعنت وسي (2): ٻيو ڀيرو جڏهن ان کي زمين تي لاٿو ويو (3): ٽيون ڀيرو جڏهن الله پاڪ جي آخري نبي، رسولِ هاشمي صَلَّى اللّٰهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ نبوت جو اعلان فرمايو (4): ۽ چوٿون ڀيرو جڏهن سورت فاتحہ نازِل ٿي. امام مجاهد رَحۡمَۃُ اللہِ عَلَيۡه فرمائن ٿا: جڏهن سورت فاتحہ نازِل ٿي تہ ابليس (يعني شيطان) انتهائي مشقت ۾ پيو ۽ وڏيون دانهون ڪري، رڙيون ڪري رُنو هو.[2]

سورت فاتحہ عرش جي هيٺان هڪ خزاني مان آهي

مسلمانن جي چوٿين خليفي، امير المؤمنين حضرت علي المرتضي رَضِیَ اللہُ عَنۡه کان سورت فاتحہ جي باري ۾ سوال ٿيو تہ فرمايائون: مون کي رسولِ اڪرم، نورِ مُجَسَّم صَلَّى اللّٰهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ ٻڌايو تہ سورت فاتحہ عرش جي هيٺان هڪ خزاني مان نازِل ڪئي وئي آهي.[3]

سلطانُ المُفسرين حضرت عبد الله بن عبّاس رَضِیَ اللہُ عَنۡهما فرمائن ٿا: هڪ ڏينهن رسولِ رحمت، شفيعِ اُمّت صَلَّى اللّٰهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ تشريف فرما هئا، حضرت جبريلِ اَمين عَلَيۡهِ السَّلَام بہ حاضِرِ خِدمت هئا، اوچتو آسمان مان هڪ آواز آيو، حضرت جبريلِ اَمين عَلَيۡهِ السَّلَام آسمان ڏانهن نگاهہ کڻي عرض ڪيو: يارسولَ الله صَلَّى اللّٰهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ هي هڪ ملائڪ آهي جيڪو اڄ کان پهريان ڪڏهن زمين تي ناهي لٿو.

ان ملائڪ بارگاهہ رسالت ۾ حاضِر ٿي سلام عرض ڪيو، پوءِ چيائين:

---

[1] … تفسير صراط الجنان، پاره:1، سورۀ فاتحہ، جلد:1، صفحہ:37 ملتقطاً ـ

[2] …تفسير در منثور، پاره:1، سورۀ فاتحہ، جلد:1، صفحہ:17ـ

[3] … تفسير در منثور، پاره:1، سورۀ فاتحہ، جلد:1، صفحہ:16ـ

يارسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ! اوهان کي 2 نورن جي خوشخبري آهي، اوهان کان پهريان ڪنهن نبي عَلَيْهِ السَّلَام کي هي 2 نور عطا ناهن ڪيا ويا (1): انهن مان هڪ نور سورت فاتحہ آهي (2): ۽ ٻيو نور سورت بقره جون آخري آيتون آهن، جيڪو شخص انهن (سورت فاتحہ ۽ سورت بقره جي آخري آيتن) جي تلاوت ڪري، ان کي هر هر اکر تي خصوصي ثواب ڏنو ويندو.[1]

حڪيم الاُمَّت مفتي احمد يار خان نعيمي رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائن ٿا: قرآنِ ڪريم کي جتان کان بہ پڙهيو وڃي، هر اکر تي 10 نيڪيون ملنديون آهن، پر سورت فاتحہ ۽ سورت بقره جي آيتن کي پڙهڻ جي هي فضيلت آهي تہ هر هر اکر تي 10 نيڪيون بہ ملن ٿيون ۽ ان کان علاوه خصوصي ثواب بہ عطا ڪيو ويندو آهي.[2]

سورت فاتحہ سورتِ رحمت آهي

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! حڪيم الاُمَّت مفتي احمد يار خان نعيمي رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائن ٿا: سورت فاتحہ بلڪل رحمت جي سورت آهي، ان ڪري هن ۾ الله پاڪ جي قهر ۽ غضب ۽ دوزخ جي عذاب وغيره جو ذِڪر نہ آهي.[3] بلڪ هن سورت ۾ اهي حروف بہ نہ آيا آهن جيڪي جهنّم وغيره جي شروع ۾ ايندا آهن، جيئن تہ سورت فاتحہ ۾ 7 حروف نہ آهن: (1): ث (2): جيم (3): خا (4): زا (5): شين (6): ظا (7): فا.

(1):ثا: ثبور جو پهريون اکر آهي ۽ ثبور جهنّم جو هڪ نالو آهي (2): جيم: جَحيم جو پهريون اکر آهي، هي بہ جهنّم جو هڪ نالو آهي(3): خا: خِزّي جو پهريون اکر آهي، هن جي معنيٰ آهي: رسوائي. (4): زا: زَفِير ۽ زَقُّوم جو پهريون اکر آهي، زَفِير دوزخين جو آواز آهي ۽ زَقُّوم (يعني ٿوهڙ) دوزخين جي

---

[1]…مسلم، ڪتاب صلاة المسافرين، باب فضل الفاتحة، صفحہ:290، حديث:806۔

[2]…مرآة المناجيح، جلد:3، صفحہ:232خلاصةً۔

[3]… تفسيرِ نعيمی، پاره:1، سورهٔ فاتحہ، جلد:1، صفحہ:62۔

غذا آهي (5): شين: شهيق جو پهريون اکر آهي، هن جي معنيٰ آهي: جهنمين جو آواز (6): ظا: ظلم جو پهريون اکر آهي ۽ (7): فا: فراق جو پهريون اکر آهي ۽ فراق جي معنيٰ آهي: دُوري.

امام فخر الدّين رازي رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه فرمائن ٿا: جهنّم جا 7 دروازا آهن ۽ سورت فاتحہ ۾ عذاب تي دلالت ڪرڻ وارا 7 اکر ذِڪر ناهي ڪيا ويا، هي هن طرف اشارو آهي تہ جيڪو شخص سورت فاتحہ پڙهي، دِل سان ان تي ايمان رکي، ان جي حقن کي سچاڻي هو جهنّم جي ستن دروازن کان محفوظ رهندو.[1]

سورت فاتحہ سورت شفا آهي

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! سورت فاتحہ جي خصوصيتن ۽ ان جي فضيلتن مان هڪ هي ڳالهہ بہ آهي تہ سورت فاتحہ سورتِ شفا آهي. هونئن تہ سڄو قرآنِ مجيد ئي شفا آهي، ارشاد آهي:

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْاٰنِ مَا هُوَ شِفَآءٌ وَّ رَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِيْنَ ۙ (پاره15،سورت بني اسرائيل:82)	ترجموڪنزُالعرفان: اسان قرآن ۾ اها شيءِ نازل ڪيون ٿا جيڪي ايمان وارن جي لاءِ شفا ۽ رحمت آهي.

البتہ سورت فاتحہ کي خصوصيت سان سورت شفا چيو ويو آهي. جيئن الله پاڪ جي آخري نبي، رسولِ هاشمي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: هِيَ أُمُّ الْكِتَابِ وَهِيَ شِفَاءٌ مِّنْ كُلِّ دَاءٍ يعني سورت فاتحہ اُمُّ الكتاب (قرآنِ مجيد جي اَصل) آهي ۽ هن ۾ هر بيماري جي شفاء آهي.[2]

وڇون جي ڏنگ جو ٽيٽو

بُخاري ۽ مسلم ۾ روايت آهي، جنهن جو خُلاصو ڪجهہ هيئن آهي تہ هڪ

---

[1]... تفسيرِ ڪبير، پاره:1، سورۂ فاتحہ، جلد:1، صفحہ:160و161۔

[2]... تفسير در منثور، پاره:1، سورۂ فاتحہ، جلد:1، صفحہ:15۔

پيري 30 صحابي سڳورا عَلَيهِمُ الرِّضْوَان سَفَر تي هئا، رستي ۾ هڪ هنڌ هڪ شخص اچي صحابي سڳورن عَلَيهِمُ الرِّضْوَان کي عرض ڪيو: اسان جي سردار کي وڇونءَ ڏنگيو آهي، ڇا اوهان ڪجھ ڪري سگھو ٿا؟ هڪ صحابي رَضِیَ اللہُ عَنْہ فرمايو: ها! مان دم ڪندس. پوءِ اهو صحابي رَضِیَ اللہُ عَنْہ ان شخص سان گڏ ويو ۽ سورت فاتحہ پڙهي مريض تي دم ڪيو، جنهن جي برڪت سان مريض نيڪ ٿي ويو.[1]

حضرت خارجہ بن صَلْتْ رَضِیَ اللہُ عَنْہ پنهنجي چاچي سان روايت ڪن ٿا، هو فرمائن ٿا: مان رسولِ اڪرم، نورِ مُجَسَّم صَلَّی اللہُ عَلَيْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ جي خدمت ۾ حاضِر هئس، اتان واپسي تي مان هڪ قوم وٽان لنگھيس، انهن جو ڪو شخص مجنون (يعني پاگل) هو، جنهن کي انهن لوھ سان ٻڌي رکيو هو، انهن مون کي چيو: ڇا توهان جو ڪجھ علاج ڪري سگھين ٿو؟ پوءِ مان 3 ڏينهن صبح ۽ شام سورت فاتحہ پڙهي ان تي دَم ڪيو تہ ان جي برڪت سان هو چريو شخص بلڪل نيڪ ٿي ويو.[2]

دَم ڪرڻ جائِز آهي

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! هن 2 واقعن مان معلوم ٿيو: قرآنِ ڪريم مان علاج ڪرڻ، قرآنِ شريف جون آيتون پڙهي دَم ڪرڻ، انهن کي لکي تعويذ بنائڻ وغيره بلڪل جائِز آهي. صحابي سڳورا عَلَيهِمُ الرِّضْوَان بہ دَم ڪندا هئا، بلڪ خُود اسان جا پيارا آقا، مڪي مدني مُصطفيٰ صَلَّی اللہُ عَلَيْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ بہ دَم ڪندا هئا ۽ ٻين کي سيکاريندا بہ هئا. حبيبہء حبيبِ خُدا، اُمُّ المؤمنين حضرت عائشہ صديقہ رَضِیَ اللہُ عَنْہا فرمائن ٿيون: نبي رحمت، شفيعِ اُمّت صَلَّی اللہُ عَلَيْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ مون کي حڪم ڏنو تہ نظر لڳڻ جو دم ڪنديون ڪيو![3]

هڪ حديثِ پاڪ ۾ آهي: اللہ پاڪ جي آخري نبي، رسولِ هاشمي صَلَّی اللہُ عَلَيْہِ واٰلِہٖ وَسَلَّمَ

1... بخاری، کتابُ الاجارہ، صفحہ:585، حدیث:2276۔

2... معجم کبیر، جلد:7، صفحہ:89، حدیث:13944۔

3... بخاری، کتاب الطب، باب رقیۃ العین، صفحہ:1451، حدیث:5738۔

جي گهروارن مان ڪو بيمار ٿي پوندو هو ته پاڻ ڪريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ قرآنِ مجيد جي آخري 2 سورتون (سورت فلق ۽ سورت وَالنّاس) پڙهي دم ڪندا هئا.[1]

هڪ ڀيري رسولِ اڪرم، نورِ مُجَسَّم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي خِدمت ۾ مريض حاضِر ٿيو ته حضرت جبريلِ اَمين عَلَيْهِ السَّلَام ڪجهه ڪلمات پڙهي ڪين دم ڪيو.[2]

سُبْحٰنَ الله! معلوم ٿيو: قرآني آيتون ۽ مُقَدَّس ڪلمات پڙهي دم ڪرڻ اسان جي آقا، مڪي مدني مُصطفيٰ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي به سُنّت آهي، صحابهٔ ڪرام عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان جي به سُنّت آهي ۽ ملائڪن جي سردار حضرت جبريلِ اَمين عَلَيْهِ السَّلَام جي به سُنّت آهي. ها! ڪجهه حديثن ۾ تعويذ پائڻ کان منع ڪيو ويو آهي، هن مان مراد اهي تعويذ آهن، جيڪي ناجائِز لفظن تي مشتمل هجن جيڪي زمانهٔ جاهليت ۾ ڪيا ويندا هئا. هن کان عِلاوه قرآني آيتون، مُقَدَّس الفاظ، الله پاڪ جي مبارڪ نالن ۽ مختلف دُعائن جي ذريعي دَم ڪرڻ، ڪاغذ تي لکي يا لکرائي ڳلي ۾ وجهڻ بلڪل جائِز آهي.[3]

روحاني عِلاج جو ذِهن بڻايو!

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! الحمد لله! سڄو قرآن خاص ڪري سورت فاتحه ۾ هر مرض جي شِفا آهي. اسان ڊاڪٽرن وٽ وڃون ٿيون، حڪيمن، طبيبن کان عِلاج ڪرايون ٿيون، جيڪڏهن هن ۾ ڪا خِلافِ شرع ڳالهه نه هجي ته هي عِلاج ڪرائڻ بلڪل جائِز آهي. البت اسان کي رُوحاني عِلاج جو به ذِهن بنائڻ گهرجي. الله پاڪ جي آخري نبي، رسولِ هاشمي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: مخلوق جي حمد کان پهريان الله پاڪ پاڻ پنهنجي حمد فرمائي، هن حمد جي ذريعي عِلاج ڪريو! صحابهٔ ڪرام عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان عرض ڪيو: يارسولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ! اها ڪهڙي حمد آهي؟ فرمايائون: سورت فاتحه ۽ سورت اِخلاص. پوءِ

1...مسلم، ڪتاب السلام، باب رقية المريض، صفحه:866، حديث:2192۔

2...مسلم، ڪتاب السلام، باب الطب والمرض، صفحه:864، حديث:2185۔

3...بهارِ شريعت، جلد:3، صفحه:419و420، حصه:16بتقدم وتاخر۔

فرمايائون: فَمَنْ لَمْ يَشْفِهِ الْقُرْآنُ فَلَا شَفَاهُ اللهُ يعني جنهن کي قرآن مان بہ شفا نہ ملي، ان کي الله پاڪ شفا ناهي ڏيندو. [1]

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! ڏسو! قرآنِ ڪريم خاص ڪري سورت فاتحہ جي ذريعي علاج ڪرائڻ بابت ڪيتري واضِح حديثِ پاڪ آهي. اسان کي ذِهن بنائڻ گهرجي. بُخار هجي ◈ مٿي ۾ درد هجي ◈ جسم ۾ ڪٿي درد هجي ◈ شوگر، ڪوليسٽرول ◈ دِل جون بيماريون، ڪينسر مطلب ڪا بہ ننڍي ڪان ننڍي يا وڏي کان وڏي بيماري هجي، قرآنِ شريف جي ذريعي عِلاج ڪريو! اِنْ شَآءَ اللّٰهُ الْكَرِيْم! الله پاڪ ڪرم فرمائيندو ۽ الله پاڪ چاهيو تہ شفا ملي ئي ويندي.

دعوتِ اسلامي ۽ شُعبہ روحاني علاج

الحمد لله! عاشقانِ رسول جي ديني تحريڪ دعوتِ اسلامي جي تحت شعبہ روحاني علاج ۾ پياري آقا، مڪي مدني مُصطفيٰ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي ڏُکايل اُمَّت جي غمخواري جي لاءِ ڪوڙ اسلامي ڀائر مختلف هنڌن تي بستہ لڳائين ٿا ۽ روزانو لکين مريضن کي تعويذات ڏين ٿا، استخارو ڪن ٿا ۽ اوراد و وظائِف ٻڌائن ٿا. مدني چينل تي روحاني علاج پروگرام بہ نشر ڪيو ويندو آهي. جنهن ۾ استخارو بہ ڪيو ويندو آهي ۽ مريضن، پريشان حالن کي اوراد و وظائف بہ ٻڌايا ويندا آهن.

سورت فاتحہ ۾ هر مسئلي جو حل آهي

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! سورت فاتحہ ۾ صِرف جسماني بيمارين جي لاءِ ئي عِلاج نہ آهي بلڪ هن ۾ هر مسئلي جو حل آهي. حضرت عطاء رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه فرمائن ٿا: جنهن کي ڪا حاجت هجي، هو سورت فاتحہ جي تِلاوت ڪري، هن جي برڪت سان حاجت پُوري ٿي ويندي. [2] عالم سڳورا فرمائن ٿا: 100 ڀيرا سورت فاتحہ پڙهي جيڪا بہ دُعا گهري وجي، قبول ٿيندي آهي.

---

[1]… تفسير در منثور، پاره:1، سورۂ فاتحہ، جلد:1، صفحہ:17۔

[2]…تفسير در منثور، پاره:1، سورۂ فاتحہ، جلد:1، صفحہ:17۔

دُعائون قبول ٿيڻ جو وظيفو

سُبْحٰنَ الله! ڪيترو آسان حل آهي...! ڪا مشڪل هجي، پريشاني هجي، تنگدستي هجي، ڪا پريشاني اچي، ڪا حاجت درپيش هجي، سورت فاتحہ پڙهو، دُعائون گهرو! اِنْ شَآءَ الله الْكَرِيْم! الله پاڪ ڪرم فرمائيندو ۽ مشڪل، پريشاني، تنگدستيَ ختم ٿي ويندي.

نظرِ بَد کان حفاظت جو وظيفو

صحابيءِ رسول حضرت عمران بن حُصَين رَضِیَ اللہُ عَنْہ فرمائن ٿا: الله پاڪ جي آخري نبي، رسولِ هاشمي صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ فرمايو: جنهن گهر ۾ سورت فاتحہ ۽ آيةُ الڪرسي پڙهي وڃي، ان گهر ۾ ان ڏينهن ڪنهن جِنّ يا ڪنهن انسان جي بُري نظر نہ ايندي.[1]

سورت فاتحہ 1 ٿهائي قرآن جي برابر آهي

حضرت عبد الله بن عبّاس رَضِیَ اللہُ عَنْہُمَا کان روايت آهي، الله پاڪ جي رسول، رسولِ مقبول صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ فرمايو: جنهن سورت فاتحہ ۽ سورت اِخلاص پڙهي، ان ڄڻ هڪ ٿهائي قرآنِ مجيد جي تلاوت ڪئي.[2] هڪ حديثِ پاڪ ۾ آهي: سورت فاتحہ 2 ٿهائي قرآنِ مجيد جي برابر آهي.[3]

سمهڻ کان پهريان سورت فاتحہ پڙهڻ جي فضيلت

حضرت انس بن مالِڪ رَضِیَ اللہُ عَنْہ کان روايت آهي، رسولِ اڪرم، نورِ مُجَسَّم صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ فرمايو: توهان بستر تي سمهو تہ سورت فاتحہ ۽ سورت اِخلاص پڙهو! هن جي برڪت سان موت کان عِلاوه هر شيءِ کان محفوظ رهندؤ.[4] هڪ حديثِ

[1]...جامع صغير، صفحہ:360، حديث:5830۔

[2]...معجم اوسط، جلد:3، صفحہ:281، حديث:4594۔

[3]...جامع صغير، صفحہ:360، حديث:5828۔

[4]...مسند بزّار، جلد:14، صفحہ:11، حديث:7393۔

پاڪ ۾ آهي، فرمايائون: جڏهن توهان مان ڪو شخص بستر تي ليٽي سورت فاتحه پڙهي ته الله پاڪ ان سان گڏ هڪ محافظ ملائڪ مقرر فرمائيندو (1)

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! سورت فاتحه جون صِرف 7 آيتون آهن، اسان روزانو نماز ۾ سورت فاتحه پڙهون ٿيون، پُوري سورت فاتحه پڙهڻ ۾ صرف ڪجهه سيڪنڊ لڳن ٿا ۽ فضيلتون ڪيتريون؟ سُبحٰن الله! هڪ ڀيرو سورت فاتحه پڙهڻ واري کي هر اکر تي 10 نيڪيون ملن ٿيون، هڪ ڀيرو سورت فاتحه پڙهڻ وارو اهڙو آهي جيئن ان هڪ ٽهائي قرآن جي تلاوت ڪئي، سمهڻ مهل هڪ ڀيرو سورت فاتحه پڙهڻ سان الله پاڪ هڪ محافظ فرشتو مقرر فرمائيندو آهي.

الله پاڪ اسان کي سورت فاتحه بلڪ سڄي قرآنِ مجيد جي تلاوت جو شوق نصيب فرمائي. آمِيۡن بِجَاہِ خَاتَمِ النَّبِیّٖن صَلَّی اللہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ.

دے شوقِ تلاوت دے ذوقِ عبادت | رہوں باوُضو میں سَدا یاالٰہی (2)

سورت فاتحه سورت مناجات آهي

عالم سڳورا فرمائن ٿا: سورت فاتحه سورت مُنَاجات آهي. مُنَاجَات جي معنيٰ آهي: آهسته سان ڳالهيون ڪرڻ، دُعا ۽ التجا ڪرڻ. جڏهن ٻانهو الله پاڪ جي بارگاهه ۾ هن طرح دُعا ڪري جيئن هو الله پاڪ سان ڳالهيون ڪري رهيو آهي، ان کي مناجات چيو ويندو آهي.

سورت فاتحه سورت مُنَاجات آهي، هن سورتِ پاڪ جي ابتدائي آيتن ۾ الله پاڪ جي حمد ۽ ثناء آهي، ان کان بعد ٻانهن جي طرفان دُعا گهري وئي آهي.

حضرت ابوهريره رَضِیَ اللہُ عَنْہ کان روايت آهي، رسولِ اڪرم، نورِ مُجَسَّم صَلَّی اللہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ فرمايو: الله پاڪ فرمائي ٿو: ان نماز (يعني سورت فاتحه) کي منهنجي ۽ ٻانهي جي وچ ۾ اڌ اڌ ڪري ورهايو ويو آهي، ٻانهو پڙهي ٿو:

1... تاريخ دمشق، جلد:22، صفحه:413۔

2...وسائلِ بخشش، صفحه:102۔

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَۙ(۱) (پاره:1،سورت فاتحه:1)	ترجمو ڪنزُ العرفان: سڀ تعريفون الله جي لاءِ آهن. جيڪو سڀني جهان جو پالڻهار آهي

ان جي جواب ۾ الله پاڪ فرمائي ٿو: منهنجي ٻانهي منهنجي حمد بيان ڪئي. ٻانهو پڙهي ٿو:

الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِۙ(۲) (پاره:1،سورت فاتحه:2)	ترجمو ڪنزُ العرفان: نهايت مهربان رحمت وارو

الله پاڪ فرمائي ٿو: منهنجي ٻانهي منهنجي ثناء بيان ڪئي. ٻانهو پڙهي ٿو:

مٰلِكِ یَوْمِ الدِّیْنِؕ(۳) (پاره:1،سورت فاتحه:3)	ترجمو ڪنزُ العرفان: جزا جي ڏينهن جو مالڪ

الله پاڪ فرمائي ٿو: منهنجي ٻانهي منهنجي بزرگي بيان ڪئي. ٻانهو پڙهي ٿو:

اِیَّاكَ نَعْبُدُ وَ اِیَّاكَ نَسْتَعِیْنُؕ(۴) (پاره:1،سورت فاتحه:4)	ترجموڪنزُ العرفان: اسان تنهنجي ئي عبادت ڪريون ٿا ۽ توکان ئي مدد گهرون ٿا.

الله پاڪ فرمائي ٿو: هي منهنجي ۽ منهنجي ٻانهي جي وچ ۾ برابر آهي (جيڪو ٻانهو الله پاڪ جي عبادت ڪري ٿو، الله پاڪ ان جي مدد ۽ نُصْرت فرمائي ٿو). پوءِ ٻانهو پڙهي ٿو:

اِهْدِ نَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِیْمَۙ(۵) صِرَاطَ الَّذِیْنَ اَنْعَمْتَ عَلَیْهِمْ ﴰ غَیْرِ الْمَغْضُوْبِ	ترجموڪنزُ العرفان: اسان کي سڌي رستي تي هلاءِ. انهن ماڻهن جو رستو جن تي تو احسان ڪيو. نه

عَلَيۡهِمۡ وَلَا الضَّآلِّيۡنَ۠ (پاره:1،سورت فاتحه:5تا7)	انهن جو رستو جن تي غضب ٿيو نہ گمراهن جو.

الله پاڪ فرمائي ٿو: هي منهنجي ٻانهي جي لاءِ آهي ۽ منهنجي ٻانهي جي لاءِ اهو ئي آهي جنهن جو ان سُوال ڪيو.[1]

سُبۡحٰنَ الله! پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! غور فرمايو! هي ڪيتري عظيم فضيلت آهي. سورت فاتحہ جون 7 آيتون آهن، ٻانهو هڪ هڪ آيت پڙهندو ويندو آهي، الله پاڪ ان کي ٻڌندو بہ آهي ۽ هر هر آيت تي جواب بہ عطا فرمائيندو آهي. علّامہ اِبنِ رجب حنبلي رَحۡمَةُ اللهِ عَلَيۡه فرمائن ٿا: هي (يعني ٻانهي جو سورت فاتحہ پڙهندو وڃڻ ۽ الله پاڪ جو جواب عنايت فرمائڻ هي) سورت فاتحہ جي خاص فضيلت آهي جيڪا هن کان عِلاوه ڪنهن سُورت جي نہ آهي.[2]

سورت الفاتحہ جي مضمونن جو بيان

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! سورت فاتحہ اها عظيم سورت آهي جو ان جي صرف 7 آيتن ۾ پُوري قرآنِ ڪريم جو خلاصو بيان ڪيو ويو آهي بلڪ حديثِ پاڪ ۾ آهي: جنهن سورت فاتحہ جي تِلاوت ڪئي اهو ايئن آهي جيئن ان تورات، زبور، انجيل ۽ قرآنِ پاڪ (يعني چئن وڏن آسماني ڪتاب) جي تلاوت ڪئي.[3]

امام حسن بصري رَحۡمَةُ اللهِ عَلَيۡه کان روايت آهي: الله پاڪ 104 صحيفا نازِل فرمايا، انهن 104 صحيفن جا مضمون 4 وڏن آسماني ڪتابن تورات، زبور، انجيل ۽ قرآنِ ڪريم ۾ بيان فرمايا، پوءِ تورات، زبور ۽ انجيل جا سمورا عُلُوم قرآنِ مجيد ۾ بيان فرمايا ۽ پُوري قرآن شريف جا تمام عُلوم سورت

---

[1]...مسلم، كتاب الصلاة، باب وجوب قراءة الفاتحة، صفحہ:154، حديث:395۔
[2]...تفسير ابن رجب حنبلى، پاره:1، سورۂ فاتحہ، جلد:1، صفحہ:68۔
[3]... تفسير در منثور، پاره:1، سورۂ فاتحہ، جلد:1، صفحہ:16۔

فاتحہ ۾ جمع فرمائي ڇڏيا، پَس جنهن سورت فاتحہ جي تفسير کي سمجهي ورتو، ان ڄڻ تمام آسماني ڪتابن جو تفسير پڙهي ورتو.[1]

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! اندازو ڪريو! سورت فاتحہ ڪيتري جامع سُورت آهي، هن 7 مختصر آيتن ۾ ڪيترا عُلُوم گڏ ڪيا ويا آهن. ان ڪري تہ مسلمانن جي چوٿين خليفي امير المؤمنين حضرت علي المرتضيٰ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْه جو فرمان آهي: جيڪڏهن مان چاهيان تہ سورت فاتحہ جي تفسير سان 70 اُٺ ڀري ڇڏيان.[2]

سيدي اعليٰ حضرت رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه فرمائن ٿا: هڪ اُٺ ڪيئي مَڻ وزن کڻي ٿو ۽ هر مَڻ ۾ ڪيئي هزار اجزا هوندا آهن؟ هن جو حساب لڳايو وڃي تہ هي اٽڪل 25 لک جِلدَ ٿيندا. هي فقط سورت فاتحہ جو تفسير آهي، پوءِ باقي ڪلام عظيم جي تفسير کي شمار ڪرڻ ڏکيو آهي...!![3]

سورت فاتحہ جو هڪ مرڪزي مضمون

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! حق تہ هي آهي جو سورت فاتحہ جي تمام عُلوم کي سمجهڻ، انهن کي بيان ڪرڻ اسان جهڙن جي وس جي ڳالھ نہ آهي. البت عالم سڳورن خُوب غور و فِڪر ڪري، قرآن و حديث ۽ عِلمِ دين جا وڏا وڏا ڪتاب سامهون رکندي سورت فاتحہ جو هڪ مرڪزي مضمون بيان ڪيو آهي، اهو ڇا آهي؟ اهو آهي: مُرَاقَبَةُ الْعِبَادِ لِرَبِّهِمْ يعني ماڻهو جو پنهنجي رَبّ جي لاءِ مُرَاقبو ڪرڻ.[4] هي سورت فاتحہ جو مرڪزي مضمون آهي يا ڪٿي ايئن چئجي تہ بنيادي طَور تي سورت فاتحہ ۾ جيڪا شيءِ اسان کي سيکاري وئي آهي، اها هي مُرَاقبَو آهي.

مُراقبَہ ڇا کي چئبو آهي...؟

---

[1]... شُعَبُ الايمان، باب فی تعظيم القرآن، جلد:2، صفحہ:451، حديث:2371۔

[2]... قُوتُ القلوب، جلد:1، صفحہ:92۔

[3]...فتاوٰی رضويہ، جلد:22، صفحہ:619۔

[4]...نَظْمُ الدُّرَرْ، جلد:1، صفحہ:21۔

مُرَاقَبو هڪ تعلق جو نالو آهي، ٻانهي جو پنهنجي رَبّ سان نهايت مضبوط تعلق، ايترو مضبوط جو ٻانهي جي دِل، دماغ، ان جون سوچون، خيال ۽ مڪمل توجهه هر وقت الله پاڪ ڏانهن رهي، ٻانهي کي هر وقت هي يقين هجي تہ منهنجو رَبّ مون کي ڏسي رهيو آهي، هو منهنجي ظاهري حال کي بہ ڄاڻي ٿو ۽ منهنجي باطن کي بہ ڄاڻي ٿو. هن کي مُرَاقَبَۃُ الله چيو ويندو آهي.

مُراقبہ جي هڪ مثال سان وضاحت

امام قُشَيرِي رَحْمَۃُ اللهِ عَلَيْه مُراقبہ جي هڪ مثال جي ذريعي وضاحت فرمائي آهي، فرمائن ٿا: هڪ بادشاهہ هو، ان جا ڪجهہ غُلام هئا، بادشاهہ انهن مان هڪ غُلام سان خصوصي محبت ڪندو هو، بظاهر ان ۾ ڪا اهڙي خاص ڳالهہ نہ هئي، پوءِ بہ بادشاهہ ان کي گهڻو پسند ڪندو هو، ٻين غُلامن کي هي ڳالهہ نہ وڻندي هئي، هڪ ڀيري انهن غُلامن همت ڪري بادشاهہ سلامت جي خِدمت عرض پيش ڪندي چيو: بادشاهہ سلامت! هن غُلام ۾ اهڙي ڪهڙي خاص ڳالهہ آهي جو اوهان ان تي گهڻو مهربان آهيو؟ بادشاهہ سوال جو جواب نہ ڏنو بلڪ چيائين: اسان کي هڪ سَفر تي وڃڻو آهي، تياري ڪريو! اسان نڪري رهيا آهيون. گهوڙا تيار ڪيا ويا ۽ بادشاهہ سلامت پنهنجي غُلامن کي ساڻ ڪري سفر تي روانو ٿي ويو، جابلو علائقن جو سَفَر هو، ڪجهہ پري وڃي هڪ جبل نظر آيو، جيڪو برف سان ڍڪيل هو، بادشاهہ سلامت پري کان ان جبل کي ڏٺو ۽ ڪنڌ جهڪائي ورتائين. جيئن ئي بادشاهہ مٿو هيٺ ڪيو، اهو غلام جيڪو بادشاهہ جو منظورِ نظر هو، ان گهوڙي کي ڊوڙائيندي اڳتي هليو ويو سڀئي حيران هئا تہ آخر هن کي ڇا ٿيو؟ هي ڪيڏانهن وڃي رهيو آهي؟ ٿوري دير کان بعد غُلام واپس موٽيو، ان جي هٿ ۾ برف هئي. بادشاهہ پڇيو: تو هي برف ڇو آندي آهي؟ چيائين: بادشاهہ سلامت! اوهان هن برف واري جبل ڏانهن نهاريو، پوءِ مٿو جهڪايو، مون کي خبر آهي تہ اوهان هرويرو ايئن نہ ڪندا آهيو، بَس مان سمجهي ويس تہ بادشاهہ سلامت کي برف کپي ٿي.

هي ٻُڌي بادشاھ پنهنجي غُلامن کي مخاطب ڪري فرمايو: ڏسي وٺو! توهان سڀئي پنهنجي پنهنجي ڪمن ۾ مَصرُوف رهو ٿا، توهان جو ڌيان پاڻ ڏانهن رهي ٿو، پر هي منهنجو اهو غُلام آهي جنهن جو ڌيان هر وقت مون ڏانهن هوندو آهي، مان ڇا ڏسي رهيو آهيان، مان ڇا ڪري رهيو آهيان، منهنجي نظر ڪهڙي پاسي ڪجهي رهي آهي، هي ان تي تَوَجُّه رکي ٿو، اهو ئي سبب جو مان ان کان گهڻي محبت ڪريان ٿو.[1]

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! اهو ئي مُرَاقبو آهي. ◈ ٻانهي جو تَوَجُّه هر وقت پنهنجي رَبّ جي طرف رهي ◈ ٻانهو گهر ۾ آهي، تڏهن بہ ان جو توجھ رَبّ جي طرف هجي ◈ ٻانهو ٻاهر هجي تڏهن بہ ان جو تَوَجُّه رَبّ جي طرف هجي، مطلب هر وقت، هر حال ۾ ٻانهي جي تَوَجُّه رَبّ جي طرف رهي، هي مراقبو آهي.

سورت فاتحہ ۾ مُرَاقبہ جي تعليم

مراقبہ جي لاءِ ٻن شين جي ضرورت (هوندي) آهي؛(1): ٻانهي جو پنهنجي رَبّ کي سڃاڻڻ (2): ٻانهي جو پنهنجو پاڻ کي سڃاڻڻ.

(1):رَبّ جي سُڃاڻپ

جنهن کي خبر ئي نہ هجي تہ منهنجو رَبّ ڪير آهي؟ ان جون صِفتون ڪهڙيون آهن؟ ان جو شان ڇا آهي؟ اهو انسان ڀٽڪي ويندو آهي. يمن جو هڪ بادشاھ هو، ان کي اللہ پاڪ طاقت عطا فرمائي، قُوَّت بخشي، وڏي سلطنت عطا ڪئي، ان تي نعمتن جي برسات ٿي، هو پنهنجي فوج سان گڏجي علائقا فتح ڪندو ويو، ڪندو ويو، ايستائين جو ان جي سلطنت پري پري تائين ڦهلجي وئي. هڪ ڏينهن ان کي خيال آيو: هي ڪائنات ڪيئن هلي رهي آهي؟ هن کي هلائڻ وارو ڪير آهي؟ ڏينهن ڪيئن اچي ٿو؟ رات ڪيئن ٿيندي آهي؟ اسان

[1]...رسالہ قشيريہ، باب المراقبۃ، صفحہ:225۔

ڪي ايتري طاقت ۽ قُوّت ڪٿان ڪان ملندي آهي؟

هو عِلم دِين نہ ڄاڻندو هو، بَس عقل جا گهوڙا ئي ڊوڙائيندو رهيو، ڪيئي ڏينهن سوچ ويچار ڪان بعد ان فيصلو ڪيو تہ ڪائنات سج جي ذريعي هلي رهي آهي، سج ئي جي ذريعي ڏينهن رات جي تبديلي ٿئي ٿي، سج جي ذريعي فصل پچي ٿو، سج ئي جي ذريعي خوراڪ ملي ٿي، لهٰذا سج ئي خُدا آهي. اَسْتَغْفِرُ الله! اَسْتَغْفِرُ الله!

ان بدبخت پنهنجي عقل جا گهوڙا ڊوڙايا، شيطان ان کي شرڪ ۾ مبتلا ڪري ڇڏيو ۽ هو سج جي پُوڄا ڪرڻ لڳو.

ڏسو! بادشاهہ رَبّ جي معرفت (سڃاڻپ) نہ رکندو هو، ان کي الله پاڪ جي صفتن جو عِلم نہ هو، خُدا جي شان ۽ عظمت ڪان واقف نہ هو، پنهنجي ئي طور تي سوچ ويچار ڪندي گمراهہ ٿي ويو. معلوم ٿيو: مُرَاقبو ڪرڻ (يعني الله پاڪ جي طرف تَوَجُّہ رکڻ) جي لاءِ ضروري آهي تہ الله پاڪ جي سڃاڻپ بہ هجي، ان جي شان ۽ عظمت بہ معلوم هجي.

سورت فاتحہ ۾ الله پاڪ جون صفتون

الله پاڪ سورت فاتحہ جي شروع ۾ پنهنجي صفتن کي بيان فرمايو آهي:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَۙ(۱) الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِۙ(۲) مٰلِكِ یَوْمِ الدِّیْنِؕ(۳) (پاره:1،سورت فاتحه:1تا3)	ترجموڪنزُ العرفان: سڀ تعريفون الله جي لاءِ آهن. جيڪو سڀني جهان جو پالڻهار آهي. نهايت مهربان رحمت وارو جزا جي ڏينهن جو مالڪ

معلوم ٿيو حقيقي رَبّ اهو آهي جيڪو تمام تعريفن جو مالِڪ آهي، هو هر نقص کان، هر عيب کان پاڪ آهي، خوبين وارو آهي، اهو ئي آهي جيڪو تمام جهانن جو پالڻهار آهي، پٿر ۾ سُرڻ واري بلڪل ننڍڙي جيت کي بہ اهو ئي رزق ڏي ٿو ۽ هاٿي جهڙي وڏي جانور کي بہ اهو ئي رزق عطا فرمائي ٿو،

اهو ئي تمام جهانن جو رَبّ آهي، اهو رحمٰن بہ آهي، اهو رحيم بہ آهي ۽ اهو حقيقي رَبّ روزِ جزاء جو مالِڪ بہ آهي. هي آهي حقيقي رَبّ جي سڃاڻپ.

(2): ٻانهي جو پاڻ کي سڃاڻڻ

ٻئي شيءِ جيڪا مراقبي جي لاءِ ضروري آهي، اها هي تہ ٻانهو پنهنجو پاڻ کي سڃاڻي، ڇوتہ جيڪو پاڻ کي نٿو سڃاڻي، هو پنهنجي مَن ۾ ئي مگن رهي ٿو. لهٰذا ٻانهو جيستائين پاڻ کي نہ سڃاڻندو، ان وقت تائين هو الله پاڪ جي طرف مُتَوَجّهہ نہ ٿي سگهندو.

هاڻي ٻَانهي جي سڃاڻپ ڪهڙي آهي؟ ٻانهي جي سڀ کان وڏي سڃاڻپ هي آهي تہ ٻانهو عاجِز آهي، ڪمزور آهي، هيڻو آهي، محتاج آهي. اسان کي بک لڳي ٿي، لهٰذا اسان کاڌي جون محتاج آهيون، اسان کي اُڃ لڳي ٿي، اسان پاڻي جون محتاج آهيون، اسان ڏسڻ جي لاءِ اکين جا محتاج آهيون، ٻڌڻ جي لاءِ ڪنن جون محتاج آهيون، پڪڙڻ جي لاءِ هٿن جون محتاج آهيون، ڳالهائڻ جي لاءِ زبان جون محتاج آهيون، سوچڻو هجي تہ دِل ۽ دماغ جون محتاج آهيون، مطلب اسان هر هر ڪم ۾، هر هر معاملي ۾ محتاج آهيون.

جڏهن انسان هي ڄاڻي وٺي ٿو تہ مان هر وقت محتاج آهيان ۽ هي بہ ڄاڻي وٺي ٿو تہ الله ئي رَبُّ العالمين آهي، تڏهن هو پنهنجي رَبّ جي حُضُور جهڪي ٿو ۽ عاجزي سان عرض ڪري ٿو:

ترجموڪنزُالعرفان: اسان تنهنجي ئي عبادت ڪريون ٿا ۽ توکان ئي مدد گهرون ٿا.	اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ ﴿۴﴾ (پاره:1،سورت فاتحه:4)

ڏسو! انسان پنهنجي رَبّ جي بارگاهہ ۾ عرض گذار آهي: موليٰ! مان تون کان مدد چاهيان ٿو. ڪهڙي معاملي ۾؟ هر هر معاملي ۾ ◈ بک لڳل آهي ◈ هن جي لاءِ کاڌو بہ گهرجي ◈ هٿ بہ گهرجي ◈ وات بہ گهرجي ◈ ڏند بہ کپن ◈ هي ساريون نعمتون ڪير ڏي ٿو، الله پاڪ ڏي ٿو، ◈ اک ◈ ڪن

◈ زبان ◈ وات ◈ هٿ ◈ پير ◈ هي جسم ◈ هي جان ◈ هي ساهه ◈ زِندگي ◈ هي ساريون نعمتون ڪير عطا فرمائي ٿو؟ الله پاڪ ئي عطا فرمائي ٿو ◈ اهو ڪهڙو لمحو آهي جڏهن بانهي تي الله پاڪ جي نعمتن جي برسات ناهي ٿيندي؟ اسان هر هر لمحي الله پاڪ جون محتاج آهيون ◈ لهٰذا هر هر گهڙي الله پاڪ جي مدد ۽ نُصرت جي ضرورت آهي◈ لهٰذا جڏهن ڪاڏو ملندو تہ تَوَجُّہ ڪنهن پاسي هوندي؟ الله پاڪ جي طرف ◈ جڏهن ڪنهن شيء ڏانهن هٿ وڌندو، ان ڪي اسان پڪڙينديون سين تہ تَوَجُّہ ڪنهن طرف هوندي؟ الله پاڪ جي طرف ◈ جڏهن نگاهہ اٿندي، اسان رنگ برنگي دُنيا جو نظارو ڪري سگهنديون سين تہ تَوَجُّہ ڪنهن ڏانهن ويندي؟ الله پاڪ ڏانهن ◈ لهٰذا بانهو هر وقت، هر گهڙي الله پاڪ جي طرف تَوَجُّہ رکڻ، الله پاڪ جي يادن ۾ رهڻ جو محتاج آهي ۽ هي ئي اها ڪيفيت آهي جنهن ڪي مُرَاقبو چيو ويندو آهي.

صراطِ مستقيم جي دُعا

هاڻي جڏهن ماڻهو الله پاڪ کي بہ سڃاڻي وٺي ٿو، پنهنجو پاڻ کي بہ سڃاڻي وٺي ٿو، هاڻي عرض ڪري ٿو:

اِهۡدِ نَا الصِّرَاطَ الۡمُسۡتَقِيۡمَ ۙ﴿۵﴾ صِرَاطَ الَّذِيۡنَ اَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمۡ ۙ۬ غَيۡرِ الۡمَغۡضُوۡبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا الضَّآلِّيۡنَ ﴿۷﴾ (پاره:1،سورت فاتحه:5تا7)	ترجموڪنزُ العرفان: اسان ڪي سڌي رستي تي هلاءِ. انهن ماڻهن جو رستو جن تي تو احسان ڪيو. نہ انهن جو رستو جن تي غضب ٿيو نہ گمراهن جو.

يعني اي الله پاڪ! مون ڪي صراطِ مستقيم تي قائِم رک، منهنجي سڄي زِندگي صراطِ مستقيم تي ئي گذري، شيطان، نفسِ اَمّاره ڪنهن وقت مون ڪي صراطِ مستقيم کان ورغلائي نہ سگهن ۽ مان هميشہ تنهنجي انعام يافتہ بانهن جي راهن تي هلندي رهان.

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! غور فرمايو! ترتيب جي اعتبار سان سورت فاتحه قرآنِ ڪريم جي پهرين سُورت آهي، هتان قرآنِ مجيد جي ابتدا ٿي رهي آهي ۽ ابتدا ئي ۾ اسان کي ڪيترو جامعِ دَرس ڏنو ويو، جڻ هي قرآنِ مجيد جي پهرين تعليم آهي ته انسان هر وقت پنهنجي رَبّ جي طرف مُتَوَجّھ رهي، پنهنجي رَبّ سان پنهنجو تعلق مضبوط ڪري.

لهٰذا اسان کي گهرجي ته اسان زِندگي جي هڪ هڪ گهڙي انهيءَ تَصَوُّر سان گذاريون ته مان انسان آهيان، الله منهنجو رَبّ آهي، مان هر گهڙي پنهنجي رَبّ جي محتاج آهيان ۽ هو مون کي ڏسي رهيو آهي.

تَوَجُّہ اِلَي الله جي فضيلت

الله پاڪ جي آخري نبي، رسولِ هاشمي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم حضرت عبد الله بن عبّاس رَضِيَ اللهُ عَنْهُما کي نصيحت ڪندي فرمايو: اِحْفَظِ اللهَ يَحْفَظْكَ توهان الله کي نگاهه ۾ رکو، الله توهان جي حفاظت فرمائيندو. اِحْفَظِ اللهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ الله پاڪ کي نگاهه ۾ رکو، توهان هن کي پنهنجي سامهون ڏسندؤ.[(1)]

حضرت علّامه مُلّا علي قاري رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه هن حديثِ پاڪ جي شرح ۾ لکن ٿا: يعني جنهن شيءِ جو الله پاڪ حڪم ڏنو آهي، ان تي عَمَل ڪريو، جنهن کان منع ڪيو آهي، ان کان پري رهو ته الله پاڪ دُنيا ۾ مصيبتن ۽ پريشانين کان، آخرت ۾ عذاب کان توهان جي حفاظت فرمائيندو. وڌيڪ فرمائن ٿا: جيڪو الله پاڪ جو ٿي ويندو آهي، الله پاڪ اُن جو ٿي ويندو آهي.[(2)]

الله پاڪ اسان سڀني کي نيڪي جي هدايت نصيب فرمائي، ڪاش! اسان جي دِل هر وقت الله پاڪ جي طرف مُتَوَجّھ رهي، هر وقت الله پاڪ جي ياد سان دِل آباد رهي ۽ اسان اهڙي طرح پياري پياري ياد سان زِندگي گذاريندين

[1]…ترمذی، ابواب صفة القيامة، صفحہ:594، حديث:2516۔

[2]…مرقاة المفاتيح، كتاب الرقاق، جلد:9، زيرِحديث:5302، صفحہ:490۔

وجون. آمِین بِجاہِ خَاتَمِ النَّبِیّٖن صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

محبت میں اپنی گما یاالٰہی! | نہ پاؤں میں اپنا پتا یاالٰہی!
رہوں مست و بےخُود میں تیری وِلا میں | پلا جام ایسا پلا یاالٰہی!
مرے دِل سے دُنیا کی چاہت مٹا کر | کر اُلفت میں اپنی فنا یاالٰہی!
تُو اپنی وِلایت کی خیرات دیدے | مرے غوث کا واسطہ یاالٰہی!
بنا دے مجھے نیک نیکوں کا صدقہ | گناہوں سے ہر دَم بچا یاالٰہی!
مرا ہر عَمل بس ترے واسطے ہو | کر اِخلاص ایسا عطا یاالٰہی!
عبادت میں گزرے مری زندگانی | کرم ہو، کرم یاخُدا! یاالٰہی!

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ عَلٰی مُحَمَّد

درست قرآن پڙهڻ جي فضيلت

حضرت زيد بن ثابت رَضِیَ اللہُ عَنْہُ کان روايت آهي تہ پياري آقا، ٻنهي جهانن جي داتا صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جو فرمان عاليشان آهي: اِنَّ اللہَ یُحِبُّ اَنْ یُّقْرَءَ الْقُرْاٰنُ کَمَا اُنْزِلَ بيشڪ الله پاڪ پسند فرمائي ٿو تہ قرآن کي اهڙي طرح پڙهيو وڃي جيئن هن کي نازل ڪيو ويو.[1] هڪ مقام تي ارشاد فرمايائون: اِقْرَءُوا الْقُرْاٰنَ بِلُحُوْنِ الْعَرَبِ قرآن کي عرب جي لب ۽ لهجي ۾ پڙهو.[2]

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ عَلٰی مُحَمَّد

لباس جون سنتون ۽ آداب

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! اچو! شيخ طريقت امير ِاهلسنت دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه جي رسالي "163 مدني گل" مان لباس پائڻ جي باري ۾ مَدَني گل ٻڌون ٿيون.

1...جامع صغير، صفحه:117، حديث:1897.

2...نوادر الاصول، فی ان القرآن مثلہ، جلد:2، صفحہ:242.

۾ (2) فرمانِ مصطفٰيصَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ ملاحظہ ڪريو: ۞ جنّ جي اکين ۽ ماڻھن جي اوگھڙ وچ ۾ پردو اھو آھي تہ جڏھن ڪپڙا لاھي تہ بِسْمِ اللّٰهِ چوي. (المعجم الاوسط للطبراني ج 2 ص 59 حديث 2504) مُفسّر شھير، حڪيم الاُمّت، حضرت مفتي احمد يار خان عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنّان فرمائن ٿا: يعني جيئن ديوار ۽ پردو ماڻھن جي لاءِ اوٽ (يعني آڙ) بڻجي ٿو ائين ئي الله عَزَّ وَجَلَّ جو ذڪر جنّن جي نگاھن کان اوٽ بڻجندو جو جنّ ان (شرمگاھہ) کي ڏسي نہ سگھندا. (مرأة المناجيح ج1ص268) ۞ جيڪو شخص ڪپڙو پائي ۽ ھي پڙھي: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ كَسَانِيْ هٰذَا وَرَزَقَنِيْهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِّنِّيْ وَلَا قُوَّةٍ تہ ان جا اڳيان پويان گناھہ معاف ٿي ويندا. (ابوداؤد ج 4 ص 59 حديث 4023) ۞ جيڪو قدرت باوجود سٺا ڪپڙا پائڻ تواضُع (يعني عاجزي) جي ڪري ڇڏي ڏي الله پاڪ ان کي قيامت جي ڏينھن ڪرامت جو حُلّو (يعني لباس) پارائيندو. (ايضاً ص 326 حديث 4778) ۞ لباس حلال ڪمائي مان ھجي. (ايضاً 41) ۞ پائڻ مھل ساڄي پاسي کان شروع ڪيو (جو سنت آھي) مثلاً جڏھن ڪُرتو پايو تہ پھرين آستين ۾ ساڄو ھٿ داخل ڪيو پوءِ کاٻو ھٿ کاٻي آستين ۾ (ايضاً 43) ۞ اھڙي طرح پاجامو پائڻ مھل پھرين ساڄي پانچي ۾ ساڄو پير داخل ڪيو ۽ جڏھن (ڪُرتو يا پاجامو) لاھيو تہ ان جو خلاف يعني کاٻي پاسي کان شروع ڪيو ۞ مرد مردانو ۽ عورت زنانو ئي لباس پائي. ننڍن ٻارن ۽ ٻارڙين ۾ بہ ھن ڳالھہ جو لحاظ رکو.

مختلف سنتون سکڻ جي لاءِ مڪتبة المدينہ جي ”بھارِ شريعت“ جلد:3، حصو: 16 ۽ شيخِ طريقت، امير اھلسنت دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه جو 91 صفحن جو رسالو ”550 سنتون ۽ آداب“ خريد ڪيو ۽ پڙھو،

آمِيْن بِجَاهِ خَاتَمِ النَّبِيّٖن صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ